

SLOVENSKE LOKALNE VOLITVE 1994: PRIMERJAVA
KANDIDATUR IN IZVOLITEV PO SPOLU

Uvod

Živimo v času, ko se v javnosti vse bolj izpostavljajo različna vprašanja, ki zadevajo položaj in vlogo žensk v družbi. Različne sociološke, politološke in druge družboslovne raziskave dokazujejo, da se krepí zavedanje o potrebi po enakih možnostih ženskega in moškega spola, ne le v okviru družine in podobnih ožjih medosebnih povezav, temveč tudi na drugih družbenih, predvsem poklicnih področjih. Enega izmed takšnih področij predstavlja vsekakor tudi politika, v kateri postaja vloga žensk vse bolj opazna, pri čemer se praviloma poudarja potreba po zagotovitvi večje participacije žensk v političnih institucijah oziroma potreba po doseganju ravnotežja med zastopanostjo obeh spolov v politiki. Če si npr. pogledamo zastopanost žensk v parlamentih evropskih in drugih držav (Women in Parliaments 1995, Kozmik 1994, 16) vidimo, da so se še posebej v zadnjih desetletjih začele dogajati bistvene spremembe na tem področju. Ženske so si po dolgem obdobju, v katerem niso imele predstavnic v nacionalnih predstavništvih držav, v mnogih primerih je šlo za obdobja daljša od sto let (Women in Parliaments 1995, 9), izborile svoja mesta v parlamentih. Danes imajo ženske skoraj v vseh državah (aktivno in pasivno) volilno pravico in položaje v državnih oziroma političnih institucijah. Izjemi sta npr. Kuvajt in Združeni arabski emirati, kjer je le moškimi dopusten vstop v politične institucije (Women in Parliaments 1995, 6). Ta in sorodni trendi kažejo, da se sicer aktivna participacija žensk v politiki v svetu v zadnjih desetletjih izboljšuje, vendar pa je iz statistik še vedno razvidna izrazita številčna dominacija moških v politiki, tako na splošno kot tudi pri zasedbi posameznih vodilnih funkcij. Različne strokovne analize ter politični programi in drugi dokumenti opozarjajo, da je enaka zastopanost moške in ženske vloge v politiki še vedno oddaljeni cilj¹, za katerega si je potrebno prizadevati. Poleg različnih možnih ukrepov², je potrebno predvsem odpravljati patriarhalne miselne vzorce oziroma predsodke, ki mnogim še vedno preprečujejo, da bi razumeli enake možnosti obeh spolov v javnem in zasebnem življenju kot dragoceni vir v doseganju večje družbene pravičnosti in polnejšega državljan-skega in človeškega sodelovanja.

* Danica Guček, diplomirana sociologinja, svetovalka v Državnem zboru; Tanja Oblak, študentka Fakultete za družbene vede.

¹ Glej npr. *Izbiro besedil o enakosti žensk in moških, 1986, 1988, 1989; Plan of Action..., 1994; Ženske in politika 1992, 23-25.*

² Glede različnih oblik promocije in razširjanja študij o ženskah na področju politike ter ukrepov za podpiranje večje politične zastopanosti žensk glej M. Mencin 1992, 25.

Primerjalna analiza potrjenih ter izvoljenih kandidatov in kandidatke za župane

Na začetku predstavljamo pregled potrjenih kandidatke in kandidatov, ki odraža razmerje v zastopanosti spolov za župane in županje in primerjavo z rezultati volitev. Posebna pozornost je namenjena uresničevanju enakih možnosti pri kandidaturi s strani parlamentarnih političnih strank³.

V prvem delu analize so deleži kandidatov ter kandidatke za župane prikazani glede na spol, in sicer najprej za področje celotne države, nato pa (skupno) za mestne in druge občine. Temu sledi primerjava teh deležev z rezultati volitev. Sledi prikaz deležev potrjenih kandidatke in kandidatov v mestnih in drugih občinah in podatki o izvoljenih kandidatkah oziroma kandidatih v teh občinah, končno pa so predstavljeni tudi deleži glede na liste kandidatov po enakih kriterijih.

V nadaljevanju predstavljamo pregled števila potrjenih kandidatov in kandidatke za župane na ravni Republike Slovenije, na ravni mestnih ter vseh drugih občin (takšen diferenciran prikaz temelji predvsem na dejstvu, da so po političnem pomenu in nekaterih drugih socioloških faktorjih mestne občine specifične v primerjavi z ostalimi občinami). Iz tabele 1 je razvidno, da se je v celotni državi za mesto županov potegovalo 635 kandidatke ter kandidatov. Od tega jih je 74 kandidiralo za župane in županje mestnih občin, ostalih 561 kandidatke in kandidatov pa za mesto župana oziroma županje v drugih občinah.

Tabela 1: *Potrjeni in izvoljeni kandidati in kandidatke za župane po spolu (skupno)*

Mestne občine druge občine	Skupaj			Moški			Ženske		
	Potrjeni	Izvoljeni	Izvoljeni	Potrjeni	Izvoljeni	Izvoljeni	Potrjene	Izvoljene	Izvoljene
	1. krog		2. krog	1. krog		2. krog	1. krog		2. krog
Republika Slovenija	635	58	89	604 95 %	57	88	31 5 %	1	1
Mestne občine skupaj	74	3	8	71 96 %	3	8	3 4 %	0	0
Druge občine skupaj	561	55	81	533 95 %	54	80	28 5 %	1	1

³ Podatki, na katerih temeljijo prikazi, so iz Statističnih informacij Zavoda republike Slovenije za statistiko (št. 339, 28. december, 1994).

Podatki iz tabele kažejo na nizko zastopanost žensk na lokalnih volitvah za mesto županje, saj je na ravni države delež kandidatke le 5%, medtem ko je delež potrjenih moških kandidatov kar 95%. Na volitvah se je torej za mesto županje potegovalo le 31 žensk od skupno 635 prijavljenih kandidatov. Delež žensk oziroma kandidatke pri kandidaturi za županje mestnih občin je bil 0,5%, ostalih 4,5% kandidatke pa je kandidiralo za županje v drugih občinah. Na ravni mestnih občin so kandidirale torej le 3 kandidatke in 71 kandidatov, na ravni drugih občin pa se je za mesto županje in županov potegovalo 28 žensk in 533 moških.

Navedeni podatki kažejo na eni strani splošno nizko stopnjo udeležbe žensk pri kandidaturah za županje, na drugi strani pa tudi nekoliko nižjo stopnjo ženskih kandidatur v mestnih občinah v primerjavi z drugimi občinami. Slednje je pomembno vrednotiti tudi v luči večjega političnega in drugačnega pomena položaja župana oziroma županje v mestnih občinah, v primerjavi z drugimi občinami, pri čemer pa v proporcionalnem pogledu (tj. procentualno) razlika med številom potrjenih kandidatke v mestnih občinah (4%) in v drugih občinah (5%) le ni tako signifikantna, da bi ji lahko že zgolj na statistični podlagi avtomatično pripisali večjo politično in drugačno težo oziroma pomen.

Na ravni države je bilo v obeh krogih volitev skupaj izvoljenih 147 županov in županj, od tega skoraj 40% v prvem in ostalih 60% v drugem krogu. Kot kaže tabela, sta med vsemi župani le dve županji, in sicer sta bili obe izvoljeni v drugih (ne mestnih) občinah, kjer je kandidiralo 28 žensk. V mestnih občinah ni bila (od treh potrjenih) izvoljena nobena kandidatka. Slednje pomeni določeno potrditev domneve, da v mestnih občinah, kjer ima župan oziroma županja praviloma širši družbeni vpliv, ni bila nobena ženska izvoljena za županjo. Tudi sicer je mogoče že na tem mestu ugotoviti, da je z vidika tistega političnega segmenta, ki ga v lokalnem in širšem obsegu predstavlja oziroma (so)usmerja župan, politični vpliv žensk v Sloveniji zanemarljiv.

Ženske so se za mesto županje potegovale le v Murski Soboti, Novem Mestu in na Ptuj (tj. v treh od enajstih mestnih občin). V dveh mestnih občinah je med skupaj šestimi kandidati sodelovala ena ženska, torej je šlo za razmerje 5 (83%) moških kandidatov proti 1 (17%) ženski. V primeru mestne občine Ptuj pa je bila ena kandidatka za županjo proti štirim moškim kandidatom, torej je bilo razmerje 1 (20%) proti 4 (80%). Kot smo že prej ugotovili, je skupni delež potrjenih žensk za županje mestnih občin minimalen (4%), zato v tem pogledu še zdaleč ne moremo govoriti o enakovrednosti pri zastopanosti kandidatov obeh spolov.

V skladu z novo ustavno in zakonsko ureditvijo lokalne samouprave je bilo v Sloveniji pred lokalnimi volitvami leta 1994 ustanovljenih 11 mestnih občin ter 136 nemestnih, tj. navadnih občin. ženske oziroma kandidatke za županje so kandidirale v 24 nemestnih občinah, kar predstavlja 17,6% (torej manj kot petino) vseh nemestnih občin.

Pri kandidaturi za župane in županje navedenih 24 občin je sodelovalo skupaj 28 žensk in sicer v 20 občinah po ena kandidatka, v ostalih štirih pa po dve kandidatki. Največkrat (štirikrat) je šlo za razmerje trije moški (75%) proti eni ženski (25%) in za razmerje pet moških (83%) proti eni ženski (17%), trikrat pa je bilo razmerje štirje moški (80%) proti eni ženski (20%). V primeru kandidature dveh

kandidatk je bilo v dveh občinah razmerje trije moški (60%) proti dvema ženskama (40%), v eni občini pa pet moških (71%) proti dvema ženskama (29%).

V občinah Trbovlje in Dobrepolje je kandidiralo enako število moških in žensk, kar je primer enakopravne zastopanosti obeh spolov. Posebna izjema pa je občina Ljubno, ki je edina občina, v kateri se za mesto župana oziroma županje ni potegoval noben 24 občin je sodelovalo skupaj 28 žensk in sicer v 20 občinah po ena kandidatka, v ostalih štirih pa po dve kandidatki, pač pa le ena ženska kandidatka.

Na ravni nemestnih občin sta bili izmed 28 potrjenih kandidatk za županjo izvoljeni le dve ženski in sicer v občini Ljubno (v prvem krogu volitev) ter v občini Domžale (v drugem krogu).

Poglejmo si še, kakšna je pripadnost kandidatov in kandidatk posameznim parlamentarnim političnim strankam. Kvantitativno razmerje med kandidati ženskega in moškega spola na listah posameznih strank je namreč pomemben pokazatelj participacije žensk v politični dejavnosti posameznih političnih strank.

Vsaj eno žensko je na svoje liste uvrstilo 10 strank. Na ravni države so stranke SDSS, ZLSD ter LDS na liste uvrstile pet kandidat (16% vseh prijavljenih žensk), stranke SLS, SKD, DS in SND po tri kandidatke, skupina volilcev dve kandidatki, po eno kandidatko stranki SNS ter DeSUS, stranka Zelenih pa ni imela nobene kandidatke – skupaj torej 31 potrjenih kandidatk za županje.

Za položaj mestnih županov oziroma županij so se potegovala zgolj tri ženske in sicer dve na listi ZLSD (ob 8 moških kandidatih) ter ena kandidatka SND (ob enem moškem kandidatu). Druge stranke niso predlagale svojih kandidatk za mesto županje. Glede na to, da sta po končanih lokalnih volitvah mesto županje dobili le dve kandidatki, posebna tabela ni potrebna. Izvoljeni kandidatki sta pripadnici političnih strank SDSS v občini Ljubno ter ZLSD v občini Domžale.

Primerjalna analiza potrjenih ter izvoljenih kandidatov in kandidatk za člane in članice občinskih svetov⁴

Za člane občinskih svetov je na lokalnih volitvah skupno kandidiralo 16820 državljanov in državljanek, od tega 83% moških in 17% žensk. Pri kandidaturi za člane in članice občinskih svetov mestnih občin je bil pri 3238 potrjenih kandidatkah in kandidatih delež žensk približno 20%, medtem ko je bil njihov delež v primeru kandidatur v drugih (navadnih) občinah 17% (enak odstotek kot na državni ravni). Delež moških pri kandidaturah za člane občinskih svetov v drugih občinah je bil 81% (19% vseh moških kandidatov je kandidiralo v mestnih občinah). Delež ženskih kandidatur v drugih občinah je bil 78% (22% kandidat

⁴ Tudi prikazi iz tega sklopa analize, ki se osredotoča na primerjavo med potrjenimi kandidatkami in kandidati ter izvoljenimi kandidatkami in kandidati za člane občinskih svetov, temeljijo na podatkih, ki so zbrani v Statističnih informacijah zavoda Republike Slovenije za statistiko, št. 16, z dne 27. januarja 1995 in št. 86, z dne 10. maja 1995.

je kandidiralo v mestnih občinah). V mestnih občinah je bilo glede na skupno število potrjenih 3,8% kandidatke, v ostalih občinah pa je bil delež kandidatke 13,6%.

Tabela 2: Potrjeni in izvoljeni kandidati in kandidatke za člane občinskih svetov po spolu (skupno)

Mestne občine druge občine	Skupaj		Moški		Ženske	
	Potrjeni	Izvoljeni	Potrjeni	Izvoljeni	Potrjene	Izvoljene
Republika Slovenija	16820	2779	13899 82,6 %	2480 89,2 %	2921 17,4 %	299 10,8 %
Mestne občine skupaj	3238	366	2604 80,4 %	320 87,4 %	634 19,6 %	46 12,6 %
Druge občine skupaj	13582	2413	11295 83,2 %	2160 89,5 %	2287 16,8 %	253 10,5 %

Na ravni države je bilo skupaj izvoljenih 2779 članov in članic občinskih svetov, od tega nekaj več kot 89% moških in nekaj manj kot 11% žensk. Tudi na ravni mestnih in drugih občin je število izvoljenih kandidatov bistveno večje kot število izvoljenih kandidatke.

Skupaj je za člane oziroma članice občinskih svetov mestnih občin kandidiralo 3238 oseb, od tega 80% moških in 20% žensk. Če pogledamo razlike med številom potrjenih kandidatov in kandidatke v posameznih mestnih občinah, vidimo, da v precejšnji meri odražajo velikost posameznih občin. Največ žensk je kandidiralo v občini Ljubljana, sledita občini Koper in Murska Sobota. Če si pogledamo delež vseh kandidatov (moških in žensk) iz posamezne mestne občine v skupnem seštevku kandidatke in kandidatov vseh mestnih občin, vidimo, da je ta delež največji v občini Maribor, kjer je kandidiralo 520 oseb (16% od skupnega števila), sledi pa ji občina Ljubljana, kjer je kandidiralo skupaj 467 oseb (14%). Če si po istem kriteriju pogledamo še deleže potrjenih kandidatke in kandidatov v teh dveh mestnih občinah vidimo, da je bil v Ljubljani, glede na skupno število vseh kandidatke in kandidatov v vseh mestnih občinah, delež žensk 3,5%, delež moških pa 10,9%; v Mariboru je bil delež žensk 3,3%, delež moških pa 12,8%. Tema dvema občinama sledi občina Koper z 2,3% deležem žensk ter 7,6% deležem moških. Če pa si deleže potrjenih kandidatke in kandidatov pogledamo še ločeno po spolu (glede na skupno število enega ali drugega spola v vseh mestnih občinah) ugotovimo, največje deleže kandidatke v občinah Ljubljana (16%), Maribor (17%) in Koper (12%), največje deleže kandidatov pa v Mariboru (16%), Ljubljani (14%) in v občinah Ptuj, Kranj in Koper (v teh treh občinah je delež približno enak, tj. v vsaki 9%).

Na ravni mestnih občin je skupni delež izvoljenih žensk približno 13%. V največjih mestnih občinah, tj. v Ljubljani in Mariboru, je delež žensk 16% za vsako od obeh občin (ali po 7 članic v vsakem od obeh mestnih svetov). Po skupno 33 članov in članic občinskih svetov imata občini Celje in Kranj, pri čemer pa je v občini Kranj delež žensk (12% ali 4 članice) dvakrat večji kot v občini Celje (6% ali 2 članici). Štiri mestne občine imajo v svetih po 32 članov, zastopnost žensk v njih pa je največja v občini Novo Mesto (19% ali 6 članic) ter najmanjša v občini Koper (6% ali 2 članici). Zanimiv je npr. volilni izid v občini Slovenj Gradec, kjer je med skupaj 25 izvoljenimi člani delež žensk kar 24% (6 izvoljenih kandidatki).

Tako kot v primeru primerjalnega prikaza potrjenih in izvoljenih kandidatov za župane, je tudi za kandidate za člane in članice občinskih svetov v nadaljevanju posebej prikazana še pripadnost posameznim političnim strankam. Pri tem se osredotočamo na parlamentarne politične stranke, kar je prikazano s tabelo 2. Te stranke se razlikujejo glede na skupno število potrjenih kandidatov in kandidatki, kar vpliva tudi na kvantitativne razlike v deležih kandidatov ženskega in moškega spola. Zato je v nadaljevanju predstavljeno predvsem razmerje med spoloma znotraj vsake posamezne stranke, kajti zgolj v številkah (torej ne procentualno) imajo seveda velike stranke prednost (v smislu večjega števila predlaganih kandidatki), ker na kandidaturne liste praviloma (lahko) predlagajo več kandidatov in kandidatki kot pa manjše stranke (enako smo npr. ugotavljali že pri analizi kandidatur za župane in županje).

Tabela 3: *Potrjeni in izvoljeni kandidati za člane in članice občinskih svetov po listah kandidatov glede na spol za celotno Republiko Slovenijo*

	Skupaj		Moški		Ženske	
	Potrjeni	Izvoljeni	Potrjeni	Izvoljeni	Potrjene	Izvoljene
SNS	838	63	703	55 16,1 %	135 2,7 %	8
SLS	2448	464	2153	428 12,1 %	295 12,0 %	36
SKD	2441	592	1988	530 18,6 %	453 20,1 %	62
Zeleni	603	57	411	57 31,8 %	192	0
SDSS	2183	390	1840	355 15,7 %	343 11,7 %	35
ZLSD	1999	291	1557	240 22,1 %	442 17,1 %	51
LDS	2342	492	1924	433 17,8 %	418 19,7 %	59
DS	253	10	205	10 19,0 %	48	0
SND	163	5	152	5	11	0

Navedeni podatki kažejo, da je imela stranka Zelenih v proporcionalnem (procentualnem) pogledu največji delež potrjenih kandidatk za občinske svete (32% oz. 192 žensk), sledile pa so ji ZLSD z 22% (442 kandidatk) ter DS z 19% žensk (48 kandidatk) na svojih kandidatnih listah. Najmanjši delež zastopanosti žensk je bil v stranki SND (7%), pri SLS (12%) ter stranki SDSS in SNS (16%). Drugačne pa so seveda absolutne številke, ki ne odražajo razmerja med kandidatki in kandidati znotraj posamezne stranke, pač pa nam le povedo, katera stranka je prijavila za kandidacijo največ žensk (v tem pogledu je vodilna SKD - 453 kandidatke, sledi ji ZLSD - 442, nato LDS - 418 itd.).

V prvem stolpcu vidimo, da je bilo največ izvoljenih članov in članic na lokalnih volitvah iz vrst SKD, LDS in SLS, najmanj pa iz strank SND, DS in Zelenih, pri čemer je za zadnje tri stranke značilno tudi, da nobena izmed njih nima v občinskih svetih svoje ženske kandidatke oziroma članice. Največji delež izvoljenih članic občinskih svetov je iz vrst SKD (20%), nekaj manjši delež ima LDS, na tretjem mestu pa je ZLSD s 17% deležem žensk.

Poglejmo si še podatke, ki se nanašajo zgolj na strankarske liste kandidatov za občinske svete mestnih občin. Največji delež kandidatk v okviru svoje liste je imela stranka Zelenih (38%). Sledijo ji ZLSD s 25% deležem žensk in SKD s 24%. Glede velikosti deležev žensk glede na njihovo skupno absolutno število znotraj posamezne stranke pa je na prvem mestu ZLSD s 14% kandidatk, sledita pa ji SKD (13% kandidatk) in SDSS (12% kandidatk).

Največ članov in članic občinskih svetov mestnih občin je bilo izvoljenih s strankarske liste LDS (19,4%), sledita ZLSD (17%) ter SKD (15,3%). Največji delež izvoljenih članic pripada ZLSD (19,4%), ki ima 12 izvoljenih članic v mestnih občinskih svetih, na drugem mestu pa je stranka SKD, ki ima izvoljenih 8 svojih članic (14,3%). Na drugi strani pa DS, SND, SLS in Zeleni nimajo v mestnih svetih nobene ženske predstavnice.

Če računamo delež izvoljenih žensk v posamezni politični stranki glede na skupno število vseh izvoljenih žensk (46), je največ, tj. 26% izvoljenih članic iz ZLSD, po 17% pa iz SKD ter iz LDS.

Na splošno lahko ugotovimo, da je bilo skupno v svete drugih občin izvoljenih 2413 članov in članic parlamentarnih strank, od tega 10,5% žensk. Primerjava med deležem moških in žensk znotraj posameznih strank kaže, da je največji delež žensk v ZLSD (17%), na drugem mestu pa je SNS s 14% deležem žensk. Glede na skupno število izvoljenih članic vseh občinskih svetov (253) jih je največ iz vrst SKD (21,3%), sledita pa ji LDS (20,2%) in ZLSD (15,4%). Zeleni, DS in SND nimajo v občinskih svetih drugih občin nobene ženske predstavnice.

Sklep

V analizi so predstavljeni podatki o spolni strukturi kandidiranih in izvoljenih predstavnikov in predstavnic na lokalnih volitvah decembra 1994. Tabele, opisi in primerjave podatkov omogočajo vpogled v kandidate in volilne izide po

posameznih mestnih in drugih občinah ter glede na strankarske liste kandidat in kandidatov.

Na splošno je mogoče na podlagi analize ugotoviti predvsem naslednje:

1. Zastopanost žensk na lokalnih volitvah je bila bistveno manjša od udeležbe moških. Za mesta županov je skupno kandidiralo 635 oseb, od tega le 31 žensk (5%). Izvoljenih je bilo 145 moških in le 2 ženski (v mestnih občinah od 3 kandidatki ni bila izvoljena nobena).

Za člane in članice občinskih svetov je skupno kandidiralo 16820 oseb, od tega 13899 moških (82,6%) in 2921 žensk (17,4%). Izvoljenih je bilo skupno 2779 oseb, od tega 2480 moških (89,2%) in 299 žensk (10,8%).

2. Razmerje med potrjenimi in izvoljenimi kandidatkami kaže, da so volivke in volivci v bistveno manjši meri glasovali za ženske kot za moške, tako za mesto župana oziroma županje, kot tudi za mesto članov oziroma članic občinskih svetov. Volivke in volivci so torej večje zaupanje izkazali moškim kot ženskam. To nakazuje, da razmerje med številom kandidatki na volitvah in izvoljenimi kandidatkami ni nujno (premo)sorazmerno.

3. Razloge za relativno majhno zastopanost žensk na (lokalnih) volitvah in v slovenski politiki nasploh bi bilo potrebno preučiti s pomočjo široko zasnovane raziskave, ki bi se osredotočila predvsem na naslednji sklop vprašanj:

- ali ženski del populacije bolj zaupa moškim ali ženskim političnim predstavnikom;
- ali se ženske individualno želijo aktivno ukvarjati s politiko in na kateri ravni (lokalne skupnosti, država);
- kaj ženske ovira pri vključevanju v politiko iz prejšnje alineje in kaj jih k temu vzpodbuja;
- na kakšen način naj politične stranke motivirajo ženske za aktivno vključevanje v politiko;
- ali večje število kandidatki na volitvah korelira z večjim številom izvoljenih žensk (če ne, kateri so razlogi za to).

LITERATURA

- Women in Parliaments 1945-1995. A World Statistical Survey, Interparliamentary Union. Geneva 1995.
- Kozmik, V. 1994. Zakonitost, ki velja: Bolje nič kot manj, ženske v političnih strankah. Založba Mihelač. Ljubljana.
- Izbor besedil o enakosti žensk in moških, ki so ga pripravili v okviru dela Sveta Evrope (npr. Resolucija o politiki in strategijah za doseg enakosti v političnem življenju in v procesu sprejemanja odločitev, Strassbourg 1986; Deklaracija o enakosti žensk in moških, sprejeta 16.11.1988 na 83. zasedanju Odbora ministrov; Resolucija o politiki za pospešitev uresničitve resnične enakosti žensk in moških, Dunaj 1989).
- Plan of Action to Correct Present Imbalances in the Participation of Men and Women in Political Life, Interparliamentary Council, Reports and Documents, No. 2. Geneva 1994.
- Ženske in politika. 1992. V: Poročilo o položaju žensk v Republiki Sloveniji. Skupščina Republike Slovenije, Urad za žensko politiko. Ljubljana.
- Mencin M. 1992. Ženske in politika. V: Poročilo o položaju žensk v Republiki Sloveniji. Skupščina Republike Slovenije - Komisija za žensko politiko. Ljubljana.